

РЕЦЕНЗІЯ

**доктора педагогічних наук, доцента,
доцента кафедри педагогіки та інноваційної освіти
Національного університету «Львівська політехніка»
ІЄВЛЄВА ОЛЕКСАНДРА МИКОЛАЙОВИЧА**

**на дисертаційне дослідження
ГРОДЗЬ НАТАЛІЇ МИКОЛАЇВНИ**

**«Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19»
представлене на здобуття ступеня доктора філософії за спеціальністю
011 «Освітні, педагогічні науки»**

1. Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки

Роботу присвячено вдосконаленню професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах пандемії COVID-19, на базі вивчення досвіду такої підготовки у закладах вищої освіти Польщі та України

Пандемія COVID-19 кардинально змінила освітній процес у всьому світі. Зміні у закладах освіти стосувалося усього, починаючи від базових правил та норм у закладі освіти і закінчуючи переосмисленням самої форми навчання.

Перехід на дистанційну форму навчання спонукав вчителя опановувати сучасні освітні інформаційні технології, дистанційні платформи, хмарні сервіси та т. ін., а подальший перехід на змішану форму навчання - вимоги щодо запобігання COVID-19 в освітньому процесі.

Вплив пандемії COVID-19 на освітній процес і необхідність врахування у постпандемічний період його наслідки, створення закладах освіти інформаційного освітнього середовища із відповідними електронними ресурсами та сервісами, запровадження змішаної (очно-дистаційної) форми навчання, робить актуальним дослідження досвіду професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України.

Актуальність досліджуваної проблеми, її науково-практична значущість та недостатня розробленість у теорії та практиці сучасної вищої школи зумовили вибір теми дисертаційного дослідження «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19». Саме тому дисертаційне дослідження Гродзь Наталії Миколаївни вважаємо своєчасним та доцільним.

Тема дисертаційного дослідження Гродзь Н.М. відповідає науковому напрямку кафедри педагогіки та інноваційної освіти Національного університету

«Львівська політехніка» та виконана в межах науково-дослідної роботи «Теоретико-методичні засади особистісного і професійного розвитку сучасного фахівця в умовах інтеграції у міжнародний освітній простір» (номер державної реєстрації 0121U113179).

Тема затверджена (протокол № 12/19 від 30.09.2019 р.) та уточнено Вченою радою Інституту права, психології та інноваційної освіти (протокол № 3/21 від 18.10. 2021 р.) Вченою радою Інституту права, психології та інноваційної освіти Національного університету «Львівська політехніка».

2. Найбільш суттєві наукові результати, що містяться в дисертації

Оцінюючи найбільш вагомні наукові результати дисертаційного дослідження, виокремлюємо ті, що мають теоретичне і певне практичне значення для педагогічної науки і практики.

Дисертанткою проведено аналіз зарубіжного досвіду професійної підготовки майбутніх учителів, специфіку роботи системи вищої освіти в провідних країнах світу в умовах пандемії COVID-19 (формалізовано у вигляді інформаційної моделі відображення ключових заходів протидії негативному впливу COVID-19), особливості діяльності закладів вищої освіти Польщі й України; побудовано модель підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів інформатики; визначено основні шляхи покращення процесу професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти в Україні.

3. Нові факти, одержані здобувачем

В дисертаційній роботі Гродзь Н.М. *вперше* виконано комплексний аналіз професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти у Польщі та Україні в умовах пандемії COVID-19. Обґрунтовано професійну підготовку майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти як наукову проблему (визначено передумови формування нових підходів до професійної підготовки майбутніх учителів; представлено основні принципи науковості, результативності, індивідуалізації, системності, адаптивності; виявлено заходи підтримки: інформаційні, навчально-методичні, адміністративні, контекстні, фінансові, наукові, соціально-психологічні, санітарно-епідеміологічні, моніторингові); виявлено специфіку професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19; охарактеризовано основні зовнішні та внутрішні загрози, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні та механізми протидії; розроблено модель процесу забезпечення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19.

Удосконалено наукові підходи до створення захисту процесу підготовки майбутніх учителів інформатики від негативного впливу чинників, які на відміну від інших передбачає формування механізму протидії негативному впливу тих чи інших загроз, що можуть суттєво нашкодити освітньому процесу, таких як пандемія; шляхи міжнародної співпраці українських й польських університетів у сфері професійної підготовки фахівців з інформатики, який має характерну відмінність від подібних у тому, що використовує практику двох існуючих партнерів у сфері освіти з моделюванням їхнього партнерства й співпраці з набуття професійних навичок з інформатики.

Уточнено зміст сутності поняття «професійна підготовка майбутнього учителя», завдяки чому було розвинуто теоретичні аспекти дослідження сутності професійної підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти, які, на відміну від інших, передбачають формування теоретико-сутнісної схеми, що охоплює узагальнене бачення сутності поняття «професійна підготовка майбутніх учителів» та розкриття сучасного підходу щодо процесу професійної підготовки учителів інформатики.

Подальшого розвитку набули теоретичні засади аналізу зарубіжного досвіду розвитку системи професійної підготовки майбутніх учителів в умовах COVID-19, які, передбачають формування інформаційної моделі відображення ключових заходів протидії негативному впливу COVID-19 у системі вищої освіти.

У науковий обіг введено ідеї щодо сутності ключових понять професійної освіти в рамках підготовки майбутнього учителя інформатики; науково-методичні підходи щодо моделювання підвищення ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні.

4. Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Аналіз змісту дисертації та публікацій Гродзь Н.М. є підставою для висновку про наукову обґрунтованість й достовірність викладених авторкою результатів.

Вивчення та аналіз джерельної бази джерел (282 найменувань, з них 71 – іноземними мовами) уможливило сформулювати конкретні завдання дослідження.

Аналіз джерел і використання низки теоретичних методів, анкетування та експертного аналізу, системного аналізу, методу парних порівнянь, морфологічного аналізу, моделювання, та ін. дали змогу дисертантці висвітлити сукупність аспектів досліджуваної проблеми, зокрема: уточнити базове поняття «професійна підготовка майбутнього учителя».

В роботі на основі результатів анкетування та проведеного експертного аналізу (під час визначення основної групи загроз в Україні та Республіці Польща) за допомогою системного аналізу та парних порівнянь (для формування ієрархічного впливу зовнішніх і внутрішніх загроз) побудована модель IDEF0 (методологія функціонального моделювання і графічного опису процесів) – використання якої дозволило розробити практичні рекомендації щодо удосконалення підготовки майбутніх учителів інформатики у закладі вищої освіти в умовах пандемії COVID-19.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації забезпечені теоретичною обґрунтованістю його вихідних положень; використанням комплексу методів дослідження, адекватних його об'єкту, предмету, меті й завданням; залученням компетентних експертів; поєднанням кількісного та якісного аналізу отриманих результатів; побудовою на основі експериментальних даних, із використанням методів математичної статистики та математичного апарату теорії множин, моделі IDEF0 та результатними її використання, а також позитивними результатами впровадження дослідження.

Дисертацію написано на належному науковому рівні. Докторантка володіє теорією проблеми і методами її дослідження. Позитивне враження справляє оформлення роботи, розміщені в ній таблиці, діаграми та додатки (6 додатків, 19 таблиць та 38 рисунків на 25 сторінках).

Зміст поданих анотацій відображає зміст дисертації та висвітлює її суттєві аспекти та основні положення.

Рівень апробації результатів дослідження є також достатнім і підтверджується участю дисертантки у науково-практичних конференціях різного рівня.

5. Значення для науки і практики одержаних автором результатів

Результати дослідження в освітній процес Жешувської політехніки ім. Ігнація Лукасевича (акт (без номера) від 19.12.2022); Національного університету «Львівська політехніка» (довідка, № 67-01-252 від 14.02.2023) Дрогобицького державного педагогічного університету імені Івана Франка (довідка № 194 від 16.02.2023) Львівського національного університету імені Івана Франка (довідка № 549-4 від 22.02.2023).

6. Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації

Отримані результати та матеріали можуть бути використані у процесі професійної підготовки майбутніх вчителів інформатики.

Виділено найвагоміші загрози підготовці майбутніх учителів інформатики в закладах вищої освіти Польщі та України. У результаті проведеного аналізу й

опитування виділено найвагоміші зовнішні і внутрішні загрози підготовки майбутніх учителів інформатики. Сформовано модель підвищення ефективності підготовки майбутніх учителів інформатики.

7. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій сформульованих у дисертації, значною мірою забезпечується логічною структурою роботи. Дисертація складається зі вступу, трьох розділів, висновків до розділів, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків. Логіка і послідовність викладу тексту праці загалом відповідає вирішенню поставлених завдань дослідження. Логічну структурованість роботи забезпечують висновки та узагальнення, а також унаочнюють 19 таблиць, 38 рисунків та 6 додатків.

У *вступі* обґрунтовано актуальність та доцільність дослідження; вказано на зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами; визначено об'єкт, предмет, мету, завдання і методи дослідження; окреслено наукову новизну, теоретичне і практичне значення одержаних результатів; висвітлено результати апробації та впровадження результатів дослідження.

У *першому розділі* «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики як наукова проблема» схарактеризовано основні підходи щодо визначення сутності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти, представлено понятійно-категоріальний апарат професійної підготовки майбутніх учителів інформатики, а також особливості зарубіжного досвіду організації професійної підготовки майбутніх учителів інформатики в умовах пандемії COVID-19.

У *другому розділі* «аналіз особливостей професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі ТА України в умовах пандемії COVID-19» висвітлено специфіку діяльності закладів вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19, представлено результати порівняльного аналізу програм професійної підготовки в українських та польських університетах, а також особливості міжнародної співпраці українських та польських університетів.

У *третьому розділі* «Шляхи удосконалення професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України» подано характеристику основних загроз, які впливають на підготовку майбутніх учителів інформатики в Польщі та Україні, та механізмів їх протидії; виконано аналіз використання потенціалу дистанційної освіти у професійній підготовці майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах всесвітньої пандемії; а також представлено модель процесу забезпечення

ефективності професійної підготовки майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі й України в умовах пандемії COVID-19.

Визначено перспективні напрями подальших педагогічних розвідок.

8. Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації

Загалом позитивно оцінюючи наукове і практичне значення здобутих дисертанткою результатів, вважаємо за потрібне висловити певні побажання та зауваження дискусійного характеру:

1. У розділі «Вступ» було би варто розписати особливості працевлаштування на посади науково-педагогічних (педагогічних) працівників випусків галузі знань «Інформаційні технології» та значущість реалізації їх фахового потенціалу для системи освіти.

2. Робота значно виграла, якщо би підрозділ «1.2. Понятійно-категоріальний апарат професійної підготовки майбутніх учителів інформатики» було доповнено ретроспективним аналізом професійних стандартів (освітніх програм, освітньо-кваліфікаційних характеристик тощо) із підготовки вчителів інформатики в Україні та Польщі.

3. Суперечливим є твердження, що «Поступове зниження плинності кадрового забезпечення. Кадри і їх показник плинності в закладах вищої освіти не є високим і створює загрозу для освітнього процесу» (С. 142).

Негативний вплив зниження плинності кадрового забезпечення може, на нашу думку, компенсуватися жорстоким королем за якістю підвищення кваліфікації науково-педагогічних працівників та організації освітнього процесу.

4. Аналіз динамки контингенту галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка» варто було б доповнити аналізом статистики працевлаштування на посади науково-педагогічних (педагогічних) працівників випускників галузі знань «Інформаційні технології» в закладах освіти різних рівнів.

5. У роботі опрацьовано 71 першоджерело на іноземній мові, про те у тексті роботи мова йде про 67 опрацьованих першоджерел (С. 28). В дисертації зустрічаються невдалі стилістичні конструкції речень.

Висловлені зауваження і пропозиції не знижують наукової і практичної цінності й загальної позитивної оцінки рецензованої роботи.

9. Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях

Основні положення та результати дисертаційного дослідження відображено у 13-ти працях (з них – 10 одноосібні): 5 – статті у виданнях, внесених до переліку наукових фахових видань України, 1 стаття – у періодичному науковому виданні, проіндексованому в базі даних *Web of Science Core Collection*; 7 тез доповідей – у збірниках матеріалів міжнародних та всеукраїнських наукових і науково-

практичних конференцій.

10. Висновок

Отже, рецензоване дисертаційне дослідження Гродзь Н.М. на тему «Професійна підготовка майбутніх учителів інформатики у закладах вищої освіти Польщі та України в умовах пандемії COVID-19» є самостійним, відносно завершеним дослідженням, яке має наукову новизну, теоретичне і деяке практичне значення для педагогічної науки і практики. Вважаємо, що дисертація заслуговує на позитивну оцінку, відповідає вимогам наказу МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 р. № 44) і може бути рекомендована до подання у спеціалізовану вчену раду за умови урахування та виправлення висловлених рекомендацій та зауважень.

Рецензент:

доктор педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та
інноваційної освіти
Національного університету
«Львівська політехніка»

Олександр ІЄВЛЄВ

Підпис д.пед.н., доцента кафедри ПІО

Ієвлева О.М.

засвідчую

Вчений секретар Національного університету

«Львівська політехніка»

Ф.Б. Брилинський